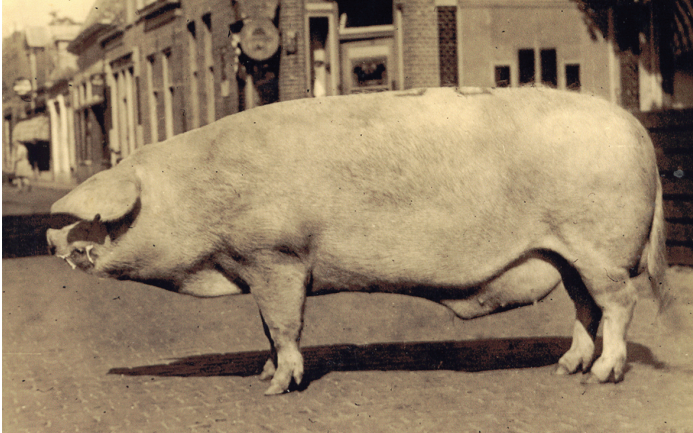

12 | **Wederopbouw**

12.1 | **Nederlands Landvarken**

Als vergoeding voor de geleden oorlogsschade was na de Tweede Wereldoorlog nog een eenmalige import van Deens Landvarken-beren mogelijk. Deze zestien beren gaven een geweldige impuls aan de NL-fokkerij, vooral in de provincies Overijssel, Drenthe en Friesland. Ook Gelderland en Limburg profiteerden van deze import, maar hebben slechts zeer beperkt van de Deense beren gebruik gemaakt.

De belangrijkste beren uit deze import waren: Vermund D5E, Holger D25E, Holm 353E, IB 1129E, Peerl 133E en Finn D9. Vooral Vermund D5E en Holm 353E, kregen veel faam door hun fokprestaties. Met name Vermund D5E leverde een groot aantal zeer goede zeugen, die veel invloed kregen in de fokkerij.

VERMUND D5E, DEENSE IMPORT- EN ELITEBEER

De nakomelingen van de tot elitebeer verklaarde Deense beren onderscheidden zich in het selectiemesterijonderzoek positief in groei, lengte en type. De selectiegegevens van de Gelderse eliteberen uit dezelfde periode tonen aan, dat hun nakomelingen in be vleesdheid, het karbonade- en hampercentage, niet onderdeden voor die van de Deense importberen.

TYPE BEER	PREMIE %	GROEI KG/DAG	VE KG/KG	LENGTE CM	KARB. %	SPEK- DIKTE CM	HAM %	TYPE
DEENSE BEREN	91	0,69	3,21	81,9	8,0	3,2	13,6	6,3
NL-BEREN GLD.	94	0,65	3,22	81,1	8,1	3,3	13,8	6,4

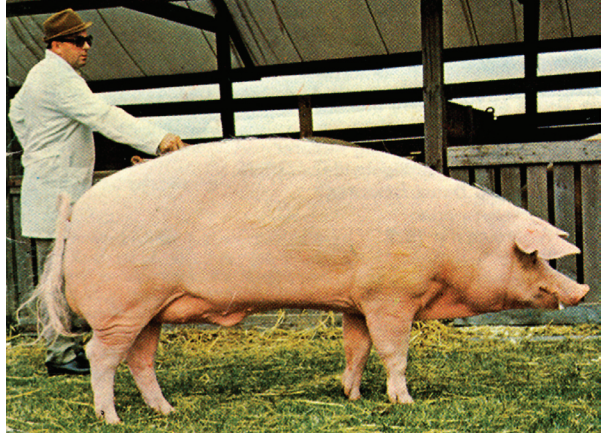
VERGELIJKING SELECTIEMESTERIJSRESULTATEN VAN DE TOT ELITEBEER VERKLAARDE DEENSE IMPORTBEREN MET DIE VAN DE GELDERSE ELITEBEREN IN DEZELFDE PERIODE

Na de import van de zestien Deens Landvarken-beren in 1946 stelde Denemarken een exportverbod in voor fokvarkens om te voorkomen, dat de fokvarkens in de importerende landen de exportmarkt van het Deense bacon zouden bedreigen.

Professor Hjalmar Clausen, de grote roerganger van de Deense varkensfokkerij en wereldwijd een autoriteit op fokkerijgebied, nam een proef met een verdringingskruising van Deense Landvarken-beren op halfwilde varkens. De uitkomsten van dit onderzoek werden in 1955 gepubliceerd. Daaruit bleek dat groei, voederconversie en slachteigenschappen na vijf generaties het niveau benaderden van de uitgangspopulatie van het Deens Landvarken.

HJALMAR CLAUSEN

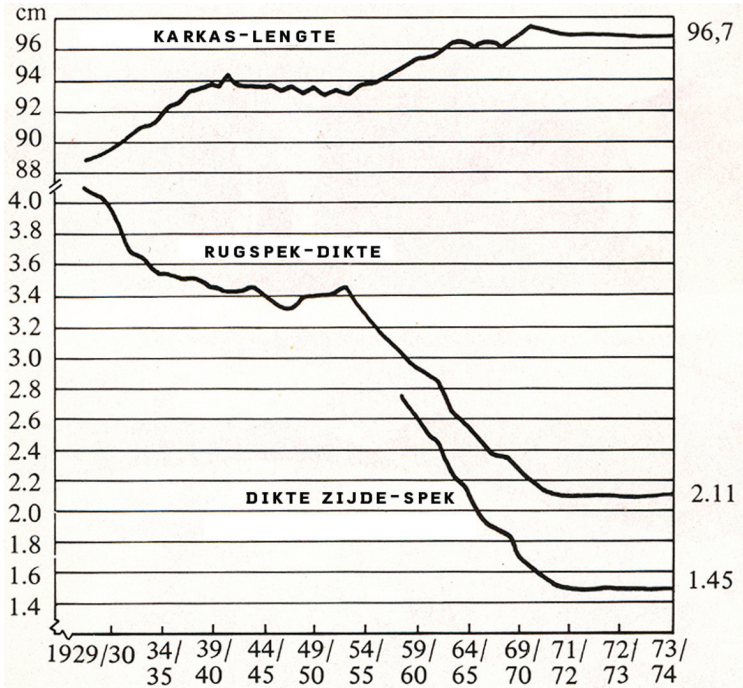

HOOGVEREDELDE DEENS LANDVARKEN-BEER

De uitkomsten van deze proef betekenden, dat met de export van goed Deens fokmateriaal binnen enkele jaren een geduchte concurrentie op de afzetmarkt van bacon opgebouwd zou kunnen worden. Daarom handhaafde Denemarken het exportverbod tot begin jaren zeventig.

Met de toetreding tot de Europese Unie in 1973 moest Denemarken de import van buitenlands uitgangsmateriaal toelaten en kon ook het exportverbod van Deens fokmateriaal niet meer overeind gehouden worden.

Intussen was het Deens Landvarken door de extreme baconfokrichting (zie tabel volgende pagina) zodanig verfijnd, dat zich tekorten gingen openbaren in de gebruikseigenschappen. Bovendien was de dikte van het rug- en zijdespek afgenomen. Deze ontwikkeling was voor professor Clausen aanleiding om bij zijn afscheid tijdens de zogeheten Maribo-conferentie enkele kritische opmerkingen te plaatsen. Zo verkondigde hij dat de tijd rijp was voor het introduceren van bloedverversing in het Deens Landvarken. En ook, dat het weer invoeren van Yorkshire-varkens en de toepassing van gebruikskruisingen een verbetering zou betekenen.

ONTWIKKELING LENGTE, RUGSPEKDIKTE EN DIKTE VAN HET ZIJDESPEK BIJ HET DEENS LANDVARKEN

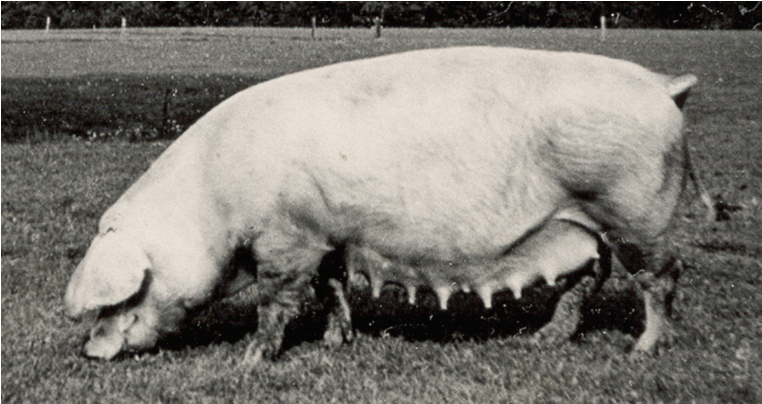
12.2 | Samenwerking gaf de oplossing

De leiding van de Nederlandse varkensfokkerij oriënteerde zich in de jaren vijftig in Zweden. Het Zweeds Landvarken was nauw verwant met het Deens Landvarken. Toch werd van import afgezien, omdat men vreesde voor atrofische rhinitis.

Wel werd vanuit Friesland het Nederlands Landvarken naar Zweden geëxporteerd, dat daar meer erfelijke afwijkingen bleek te geven dan men gewend was. Overigens wist een uit Nederland stammende bloedlijn uit de Friese import zich lang in Zweden en later ook in Noorwegen te handhaven.

De provinciale stamboeken waren tot een intensievere samenwerking veroordeeld, omdat een verantwoorde bloedverversing uit Denemarken of Zweden niet mogelijk bleek. De samenwerking werd bovendien verbreed, doordat Noord-Brabant overschakelde naar het Nederlands Landvarken. Limburg was al in een veel vroeger stadium omgeschakeld naar het Nederlandse Landvarken met de Deense bloedvoering.

In de jaren zestig integreerde de Noord-Brabantse fokkerij geheel en met succes in de fokkerij van het Nederlands Landvarken. Na de omschakeling werden beren en ook zeugen uit vooral Gelderland ingezet. Nazaten daarvan, zoals de beren Stebo 7831 en Hans 7838, kregen grote invloed in de fokkerij in de noordelijke provincies.

NEDERLANDS LANDVARKEN-ZEUG 1953

Weer bleek, net als in de jaren dertig, dat een scheutje VDL de fokkerij van het Nederlands Landvarken goed heeft gedaan. Zo werd op de Nationale tentoonstelling in 1961 de in Noord-Brabant gefokte beer Albert 6300 kampioen.

Meer overeenstemming over de te volgen fokrichting, de wijze van keuren en de uitwisseling van fokmateriaal - vooral van beren - is achteraf een zegen geweest voor de verdere uitbouw van de fokkerij van het Nederlands Landvarken. De basis van de fokkerij werd door deze noodzakelijke ontwikkelingen aanzienlijk verbreed.

In de fokkerij van het Nederlands Landvarken bleven drie mannelijke bloedlijnen over die alle teruggaan op Deense importberen. Een belangrijke plaats neemt de lijn in van de in 1933 ingevoerde Edmund II D162E. Van de beren die in 1946 uit Denemarken kwamen kreeg de lijn van Holger D25E nogal invloed. De lijn van Finn D9 speelde aanvankelijk een zeer bescheiden rol, maar kwam ineens in Limburg tot leven door Marco 4200E, de tot elitebeer verklaarde zoon van de bekende Gelderse fokzeug Hermien. De Marco-zoon en ook elitebeer Erno 4605 versterkte de Finn D9-lijn nog aanzienlijk.

Veel zeugenfamilies gaan terug op de Deense importen uit de jaren dertig, maar ook stammen belangrijke zeugenfamilies in de vrouwelijke lijn nog rechtstreeks af van het VDL. Het Handbuch der Tierzüchtung, Band 3, Rassenkunde maakt melding van een onderzoek naar de afstamming van het Nederlands Landvarken, waaruit bleek dat er sprake zou zijn van een aandeel van 5/8 Deens Landvarken en 3/8 Veredeld Duits Landvarken.

Het Nederlands Landvarken ontwikkelde zich tot een goed vleesvarken met een bijzondere geschiktheid voor bacon.

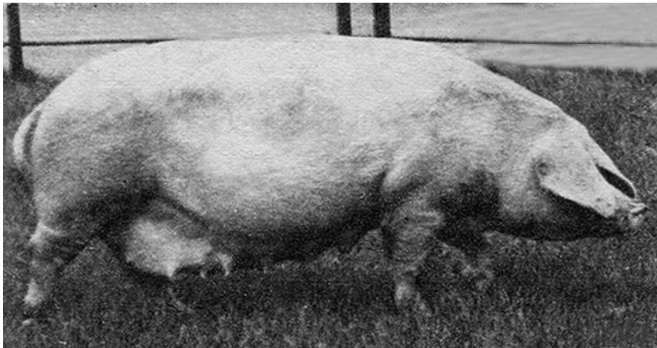
12.3 | **Kampioenen, elitezeugen, ki- en eliteberen**

De varkensfokkerij kende de predicaten Elitebeer en Elitezeug, ingevoerd voor beren en zeugen met bovengemiddelde fokprestaties. Bij de toekenning van deze predicaten werden niet alleen eisen gesteld aan de vruchtbaarheid en de exterieurvererving, maar ook de selectiemesterijresultaten speelden een belangrijke rol, vooral bij de keuring voor het elitepredicaat bij de beren. De laatste eliteberen werden in 1970 benoemd.

Op de fokdagen en tentoonstellingen werden kampioenen benoemd, die uiteraard – zoals bij vrijwel iedere diersoort – van sterk wisselende betekenis bleken voor de fokkerij. Maar er zijn ook kampioenen geweest die een sterk stempel op de fokkerij hebben gedrukt.

Juliana 41685E

Op de nationale kleinveetentoonstelling in 1955 werd Juliana 41685E van H.B. van Aken uit Etten kampioenzeug. Van Aken, gerespecteerd fokker, kocht Juliana op jonge leeftijd bij de inspecteur van het Gelders Varkensstamboek, P.W. Smeenk in Hengelo (G).

JULIANA 41685E

Juliana werd een fokzeug van formaat. Ze kreeg niet alleen veel invloed door haar dochters en kleindochters, maar bracht ook drie eliteberen voort, een uitzonderlijke fokprestatie. Twee van die tot elitebeer verklaarde zonen werden van grote betekenis voor de NL-fokkerij. Zoon Ben C2220E drukte een sterk stempel op de fokkerij in Noord-Brabant. Veel goede Ben-zonen werden met succes weer boven de rivieren ingezet. Ben werd op bijna vierjarige leeftijd eigendom van de KI-Noord-Limburg in Horst.

Een tweede zoon, Adjudant 4301E, ging ook naar Noord-Brabant en werd na een periode van natuurlijke dekking ingezet bij de KI-Midden-Brabant in Hilvarenbeek. Ook van Adjudant werden veel zonen en kleinzonen ingezet op de diverse KI-stations. Een halfzuster van Adjudant, Fenny, een kleindochter van Juliana, werd ook nog eens nationaal kampioenzeug.

Een derde zoon van Juliana, Prins 2222E, werd uitsluitend ingezet voor natuurlijke dekking, eerst in Drenthe en later nog in Gelderland.

Hermien 54755E

Hermien 54755E van E. Maalderink in Zelhem was ook een zeug die veel lauweren heeft geoogst. Haar goed verervende zonen, die ingezet werden als ki-beer, gaven haar een met Juliana vergelijkbare invloed in de fokkerij.

HERMIEN 54755E MET FAMILIE

Twee zonen van Hermien kregen het predicaat Elite. De belangrijkste was Marco 4200E. Hij werd als jonge beer verkocht aan de bekende Twentse fokker J. Hofstee van de 'Krebbler' in Goor. Ruim een jaar oud verhuisde Marco naar het bekende fokbedrijf van Vervoort in Lottum (Limburg). Na een jaar ging Marco naar de KI-Midden-Limburg in Heythuysen. Marco gaf door zijn uitstekende nakomelingen, waaronder zijn elitezoon Erno, een geweldige impuls aan de Limburgse fokkerij. De tweede zoon van Hermien die het tot elitebeer bracht, was Admiraal 4321, ingezet op het ki-station in Hooghalen (Drenthe). De invloed van deze kleinzoon van Adjudant was beperkt, mede omdat hij op 2,5-jarige leeftijd emigreerde naar Zuid-Afrika.

Enna 27801E

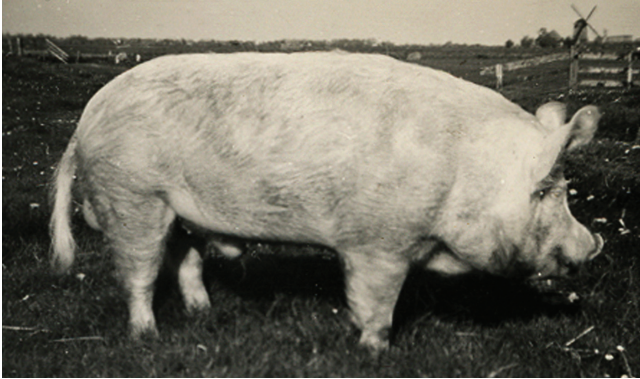
Enna 27801E van J. Hofstee in Goor mag in de rij van belangrijke stammoeders niet ontbreken. Enna was een dochter van de nationaal kampioenbeer Leonardus uit een elitezeug, die via enkele generaties rechtstreeks afstamde van de bekende Deense importzeug Fröken D2.

Enna werd de moeder van de elitebeer Peter 6100, ki-beer in Fleringen (Noordoost-Twenthe). Peter gaf een zeer goede slachtkwaliteit en degelijke nakomelingen, maar kreeg niet zoveel betekenis als een andere zoon van Enna, de al eerder vermelde Marco-zoon Erno 4605E.

Erno werd ingezet bij de KI-Noord-Limburg in Horst. Marco en Erno hebben de Limburgse NL-fokkerij op de kaart gezet.

12.4 | **Groot Yorkshire**

De Groot Yorkshire-fokkerij was na de Tweede Wereldoorlog ook aan vernieuwing toe. In 1947 werd een achttal beren ingevoerd uit Tsjecho-Slowakije, alwaar men destijds een goede fokkerij opgebouwd had met het Duits Edelschwein. Twee Tsjechische beren 412 en B466 werden elite en kregen veel invloed op de Nederlandse Groot Yorkshire-fokkerij.

YORKSHIRE-BEER UIT TSJECHO-SLOWAKIJE

De fokbasis was smal en er bleef behoefte aan bloedverversing. Oriëntaties in Engeland en Zweden leidden niet tot een verantwoorde bloedverversing, mede omdat het fokdoel in Nederland niet op bacon was gericht, maar op slagersvarkens met een levend gewicht van 125 kg.

Een Franse Yorkshire-beer paste ook al niet in het fokdoel. Een spermawisseling met Noord-Amerika was eveneens geen succes. Een uitwisseling met Ammerland in Oldenburg in de jaren vijftig gaf betere resultaten met beren die toen al Nederlands Groot Yorkshire-bloed voerden.

AMMERLÄNDER EDELSCHWEIN

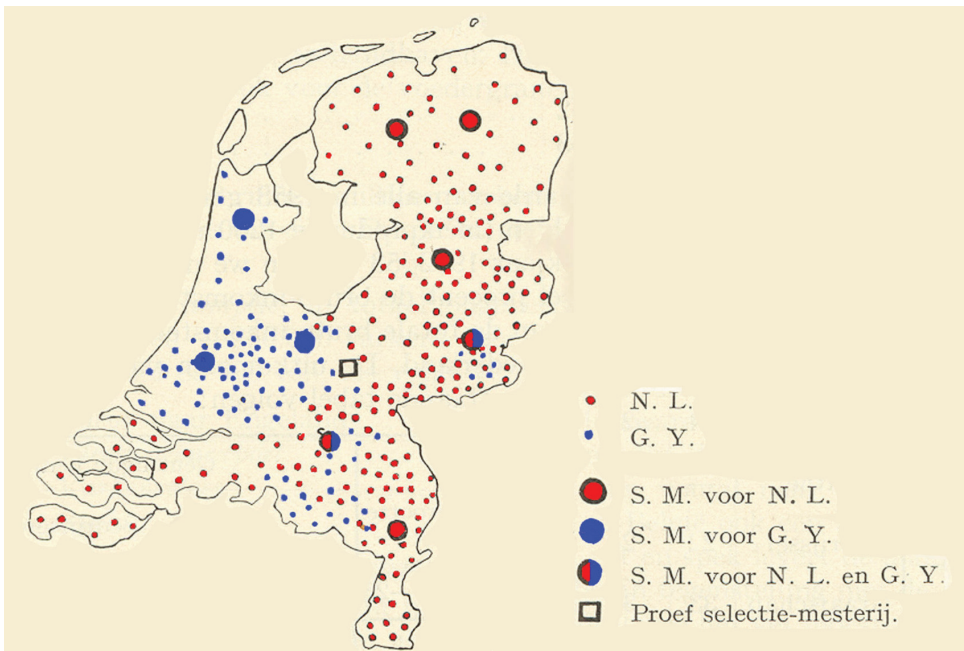

De selectie op een hoog eindgewicht leidde tot sterkte, robuustheid en een snelle efficiënte groei. Deze eigenschappen maakten van het Groot Yorkshire een uniek ras, dat aanvankelijk in ons land niet de waardering kreeg die het – zoals later bleek – wel toekwam.

Het op slagervarkens gefokte Groot Yorkshire-varken bleek een ideale kruisingspartner te zijn voor de door het Instituut voor Veeteeltkundig Onderzoek opgezette proeven van gebruikskruisingen met het Nederlands Landvarken.

NEDERLANDS GROOT YORKSHIRE

OVERZICHT VARKENSFOKKERIJ IN NEDERLAND IN 1954 (E.F. GEESINK)

De NL-fokkerij was geconcentreerd in de noordelijke, oostelijke en zuidelijke provincies en de GY-fokkerij in Utrecht, de Hollanden met nog kleine kernen in de Gelderse Achterhoek, de Betuwe en Noord-Brabant.

Het was een mooie tijd, vooral voor de fokkerij van het Nederlands Landvarken. Die was echter voorbij na de introductie van de meer op de selectie-indexen gerichte fokkerij, de gebruikskruisingen en de specialisatie in fokrichting met beren- en zeugenlijnen. Ook bleek dat de varkensfokkerij goed bedreven kon worden zonder kampioenen, eliteberen en elitezeugen.

De betekenis van bloedlijnen en fokfamilies werd gereduceerd tot het handhaven van bloedspreiding, dan wel het voorkomen van inteelt. Fokdieren werden niet meer benoemd en vormden slechts een schakel in een reeks van generaties.

De opkomst van fokkerijgroeperingen en ki veroorzaakte een hele omwenteling in de cultuur van de varkensfokkerij. De vraag blijft echter of het meer of minder benutten van specifieke eigenschappen van verschillende bloedlijnen en fokfamilies nog een extra bijdrage kan geven aan de fokkerij en wel in het bijzonder aan het behoud van voldoende genetische variatie.